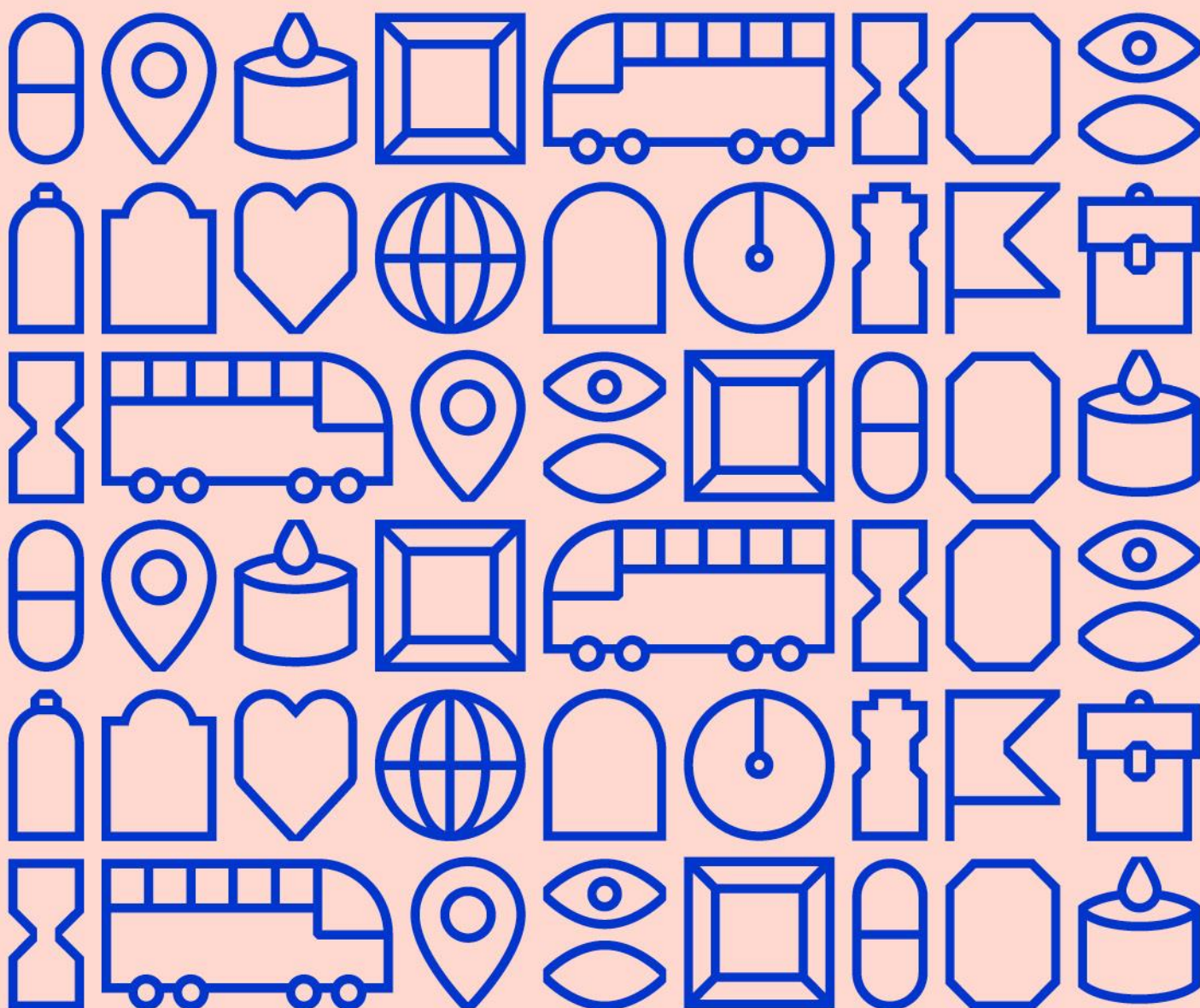

KOMÁROM, MONOSTORI ERŐD

19. SZÁZAD

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Komárom, Monostori erőd

19. század

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	2
2. Előkészítő óravázlat	4
3. Helyszíni feladatok.....	8
a. Nyomkeresés	8
b. Képes krónika	10
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	10
d. Drámapedagógia	13
4. Tanórai utófeldolgozás	14
5. Forrásjegyzék.....	15
6. Melléklet.....	16
Helyszíni feladatok	17
Nyomkeresés	17
Képes krónika	20
Helyszíni kvíz / Tudáspróba	25
Drámapedagógia	28
Tanórai utófeldolgozás.....	36

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a részt vevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egynapos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után ismét tanórai keretek között tudják bemutatni elkészített projektfeladataikat, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

1. **Előzetes felkészülés (1-2 tanóra):** A NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelte ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják felhasználni tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai-tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.
2. **Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás):** Amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy a látogatás előtt szükséges egyeztetni az intézménnyel. A programban részt vevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után **az első feladat a „nyomkeresés”,** melynek során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. **Második feladatként** célszerű a **„képes krónikát”** elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik, és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, melyet majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a **„tudáspróba”,** mely egy klasszikus tesztes kvíz sor. Ennek megoldása jól összegzi, illetve ismétli át az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként **drámapedagógiai feladatot** is megoldhatnak, mely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy minél jobban föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.
3. **Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra):** A látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvevte videóikból összevágott „képes krónikákat”, melyeket a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek után pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Néhány információ a Komárom, Monostori Erőd programcsomagról

- Az elvégzendő feladatok részben zárt, részben nyílt térben zajlanak. Az erődrendszer külső és belső terei önállóan látogathatóak, azonban az idegenvezetéshez szükséges felvenni a kapcsolatot a múzeum munkatársaival. (E-mail: info@erod.hu, telefon: +36 34 540 582)
- A megadott programcsomag leginkább **7. évfolyam elején**, illetve **10. évfolyamon ajánlott**.

2. Előkészítő óravázlat

Ajánlott korosztály és tananyag: 10. évfolyam; A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői kerettantervi téma

Ajánlott időtartam: előkészítés: 1–2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3–5 óra; lezárás: 1 tanóra

Munkamódszer és segédanyag: tanári előadás ppt-prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok

Előkészítő óra / órák

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
A komáromi erődrendszer <ul style="list-style-type: none"> • Bevezetés • A komáromi erődrendszer helye a magyar történelemben • Klapka-induló bejátszása	Ki ismeri fel az indulót? Milyen fontosabb szimbólumok szerepelnek benne?	1. dia: A komáromi erődrendszer történelmi emlékhelyének sztéléje
Komárom a római korban <ul style="list-style-type: none"> • Komárom kiváló földrajzi elhelyezkedése → Duna-Vág összefolyása • Brigetio római kori települése	Milyen előnyökkel jár a földrajzi elhelyezkedése? Mi a limes? Mi volt Pannonia provincia székhelye? Milyen feladatot tölthetett be a település a limes mentén?	2. dia: Római kor
A török kor <ul style="list-style-type: none"> • Sikeres védekezés → továbbra is központi szerep az elhelyezkedése miatt	Miért volt fontos Komárom erődje a törökök számára?	3. dia: Középkor 4. dia: A török kor
A Kőszűz <ul style="list-style-type: none"> • Szimbolikus jelentőség • „Nec arte nec Marte” – „Sem erővel, sem csellel” • Ferenc látogatása 1807-ben → „A vár egyik bástyáján áll egy szobor, mely a kezével fűgét mutat annak emlékére, hogy a törökök Komáromot nem tudták bevenni ...”	Mit tart valójában a kezében a szobor? Minek a szimbóluma a babérkoszorú? Az erődrendszer melyik elemén/erődjén látható a szobor?	5. dia: A Kőszűz

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>A napóleoni háborúk idején</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1809-ben az osztrák császár hadat üzent Napóleonnak → Napóleon hadai elfoglalták Bécsset → Magyarország területén a Győr-Kismegyeri csatában francia győzelem → József nádor Komáromba helyezte a főparancsnokságot → I. Ferenc is ideutazott júniusban → utasításba adta az erőd kibővítését, ami 1848-ig folyamatosan történt	<p>Mi volt a közvetlen előzménye az erőd 1810-ben megkezdett erődítésének?</p>	<p>6. dia: A napóleoni háborúk idején</p>
<p>Az 1848–49-es szabadságharc idején</p> <ul style="list-style-type: none"> • Továbbra is fontos stratégiai szerep → Duna forgalmának felügyelete • Majthényi István tábornok a várparancsnoka → az osztrák támadás miatt fel akarta adni az erődöt, ezért leváltották • Török Ignác: később Aradon kivégezték, kiváló mérnök volt → sikerült a komáromi erődrendszert felkészítenie az ostromokra • A tavaszi hadjárat fő célja az erődrendszer köré vont császári ostromzár feloldása volt → 1849. április 26. • A nyári hadjárat alatt újra sikeres ellenállás • A herkálypusztai ütközet → Görgei súlyosan megsebesült • Klapka György vezetése alatt hősiesség ellenállás → sikeres kitörések a várból → zsákmányszerzés (Kosztolányi ezredes sikeres portyái) • Görgei fegyverletétele után is kitart az erőd → 1849. szeptember 26-án egyeztek meg az átadásról → menlevél biztosítása a katonáknak	<p>Ki lett hazánk első miniszterelnöke?</p> <p>Ki lett hazánk első hadügyminisztere?</p> <p>Kinek a nevéhez fűződik a vár védelmi erőinek megszervezése? Miért váltották/mondott le tisztségéről?</p> <p>Ki az a hadmérnök, később aradi vértanú, aki átvette a várparancsnoki tiszteletet?</p> <p>Mikor szabadult fel az erődrendszer az osztrák ostromzár alól? Melyik magyar hadjárat része volt az erőd felmentése?</p> <p>Kinek a nevéhez fűződik a tavaszi hadjárat megszervezése? Később milyen szerepet tölt be az erőd életében?</p> <p>Görgei hol szeretne volna összehívni a magyar főszereget? Mi lett végül a kormány döntése?</p> <p>Melyik ütközetben szerzett súlyos sérülést Görgei Artúr? Hol érte a súlyos találat?</p>	<p>7. dia: Az 1848–49-es szabadságharc idején</p> <p>8. dia: Majthényi István és Török Ignác képe</p> <p>9. dia: Herkálypusztai-ütközet</p> <p>10. dia: Klapka György szobra a Klapka-téren Révkomáromban</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
	<p>Milyen ruhát viselt a herkálypusztai ütközetben, hogy könnyen felismerhessék a honvédek?</p> <p>Kit nevezhetünk a szabadságharc festőjének, aki a herkálypusztai ütközetet is megfestette?</p> <p>Kinek a nevéhez fűződik a Klapka-induló dallamának megírása?</p> <p>Megadta-e magát az erőd a világi (szöllősi) fegyverletétel után?</p> <p>Mikor került sor az erőd átadására?</p> <p>Mit sikerült Klapkának elérnie?</p>	<p>11. dia: Korabeli felhívások az erőd átadásáról</p> <p>12. dia: Korabeli menlevél</p>
<p>A szabadságharc után</p> <ul style="list-style-type: none"> • Simunich vette át az erőd vezetését • Megkezdődött az erődrendszer bővítése<ul style="list-style-type: none"> ○ Monostori erőd (1871) ○ Csillagerőd modernizálása ○ Igmándi erőd (1877) • Komárom a Monarchia tüzérségének jelentős bázisa lett	<p>Mikor kezdődött meg a Monostori erőd építése?</p> <p>Melyik jelentős bástyája épült meg ekkor, melyről a Duna forgalmát is ellenőrizni lehetett?</p> <p>Mire készült el az erődrendszer?</p> <p>Melyik fegyvernem egyik központjává vált a Monarchián belül a komáromi erődrendszer?</p> <p>Mik azok a kazamaták?</p> <p>Mik azok a kofferek?</p>	<p>13. dia: A szabadságharc után</p> <p>14. dia: Az erődrendszer térképe a bővítések után</p> <p>15. dia: A Monostori erőd napjainkban, a fontosabb elemei kiemelve</p>
<p>20. század</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mire az erődrendszer elkészült, a technikai fejlődés miatt el is avult → ennek ellenére fontos szerep, „utolsó védőbástya” • Első világháború: V. hadtest katonáinak állomáshelye • Trianon: A diktátum elcsatolta hazánktól Révkomáromot, ezzel az erődrendszer északi elemeit	<p>Mi miatt vált gyorsan elavulttá az erődrendszer?</p> <p>Milyen feladatot látott el az erődrendszer az első világháború alatt?</p> <p>Milyen következményekkel járt a trianoni békediktátum az erődrendszer életére?</p> <p>Milyen feladatot kapott az erődrendszer a két világháború között?</p>	<p>16. dia: 20. század</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none"> • A két világháború között: kiképző bázis • A második világháború után: A megszálló szovjet hadsereg egyik legnagyobb európai lőszerraktárát rendezték be a Monostori erődben → hatása napjainkban is megfigyelhető	<p>Melyik nagyhatalom szállta meg hazánkat a második világháború után?</p> <p>Mire használták a Monostori erődöt?</p>	

3. Helyszíni feladatok

Feladatok a Monostori erődben

Nyomkeresés

- Csoportokat alakítunk.
- A csoportok a Monostori erődben egy térkép segítségével megkeresik az egyes helyszíneket, és párosítják őket a meghatározásokkal

Képes krónika (kisfilmkészítés)

- A csoportok a téren a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról
- Otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek
- A záróórán a kisfilmeket bemutatják
  - A) változat: Minden csoport végigjárja az öt kiemelt helyszínt (Dunai bástya és a Duna-part, a kazamaták az erődben, a dualista barakk, a szovjet barakk, a 48-as hadtörténeti kiállítás), és kisfilmjében az egész Monostori erődöt bemutatja.
  - B) változat: Minden csoport csak egy helyszínt kap, és azt mutatja be részletesen.
  - C) változat: Ha a diákok nem tudnak kisfilmet készíteni, fotóznak, és abból prospektust állítanak össze.
- A csoportok a megadott helyszínekből előre készülnek, hogy tudják, mit kell lefilmezni és milyen szöveget mondjanak.

Tudáspróba

- A diákok egyénileg vagy csoportban kitöltenek egy feleletválasztós tesztet az erődrendszer nevezetességeiről.

Drámajáték

- A csoportok az erődben előadnak egy, a helyszínhez kapcsolódó történelmi jelenetet.
- Az öt téma kiosztása: A védelem megszervezése 1848-ban; Görgői sebesülése Herkálypusztánál; Klapka kitörése az erődből; Klapka tárgyalása az erőd átadásáról; A Kőszűz
- A csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel.

Prezentáció: 17-18. dia

a. Nyomkeresés

A diákok öt csoportban megkeresik a Monostori erőd térképén bejelölt helyszíneit, és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Előkészület: Csak az öt csoportot érdemes előre beosztani, a csoporttagok azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több mint öt csoportot alkotunk, akkor többen azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 3–6 fő.

Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, egy–másfél órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

Leírás	Szobor, műemlék vagy műtárgy neve	Sorszám a térképen
Európa legelső gőzüzemű folyami hadihajója	Mészáros hadigőzös	6.
Az erőd föld alatti járatainak neve	kazamata	8.
Nem várt vendégek szállása...	szovjet legénységi szállás	3.
„Ahová még a király is gyalog jár”	latrina	7.
A huszárok „parkolója”	istálló	1.
Magyarország legnagyobb husárja	Miska husár	5.
A „hatfontos”	gyalogsági ágyú	4.
„három rövid, három hosszú, három rövid”	S.O.S.	10.
Ferenc József mottója	„Viribus Unitis”	2.
Rövid szúrófegyver a gyalogsági puska végén	szurony	14.
Oldalazó védmű, amivel az árkot védték	koffer	13.
Európa legnagyobb édesvízi hala	viza	15.
Jókai „Arany emberének” hajója	bőgőshajó	12.
A Duna hajóforgalma fölötti hatalom eszköze	Duna-bástya	9.
A 22. gyalogezred emlékei közt található kitüntetés	Német I. osztályú Sasrend	11.

b. Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, amiből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor fotókat készítenek, és abból otthon prospektust állítanak össze

Előkészület: Az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt az öt megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell dönteni, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektuskészítés is választható.

A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le, és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: feladatlap az A), a B) és a C) változathoz (a B) változatán mind az öt csoport feladata szerepel) és térkép.

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak. Az A) és a C) változat esetén érdemes az öt csoportot az öt helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányban mozognak tovább a téren, hogy ne zavarják egymás munkáját. Szintén legalább egy–másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már otthon, a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egységes értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A diákok egyénileg vagy csoportjaikban megoldanak egy 25 kérdésből álló feleletválasztós tesztet az előkészítő órán és az előző feladatok készítése során szerzett ismereteik alapján.

Előkészület: Csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy az öt csoport között akarjuk lebonyolítani.

Segédanyag: feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). Fél órát szánjunk rá!

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszedve írásban is lehet (amennyiben a feladatot már digitalizálták, akkor a megoldás kérdésenként, az idő lejártával automatikusan megjelenik, és az alkalmazás az eredményt is számolja).

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Mit jelent a Kőszűz alatt található latin felirat: „Nec arte nec marte”?

A) „Istenért és a hazáért”	B) „Sem erővel, sem csellel”	C) „Sem észsel, sem fortéllyal”	D) „Sem szépséggel, sem ármánnyal”
----------------------------	------------------------------	---------------------------------	------------------------------------

2. Hogy hívták a komáromi erődnek azt a parancsnokát, aki a szőllősi (világosi) fegyverletétel után is hősiesen védte az erődöt?

A) Görgei Artúr	B) Kossuth Lajos	C) Klapka György	D) Perczel Mór
-----------------	------------------	------------------	----------------

3. Melyik két folyó találkozásánál épült fel az Öregvár?

A) Duna-Vág	B) Duna-Rába	C) Duna-Ipoly	D) Duna-Dráva
-------------	--------------	---------------	---------------

4. Melyik évben kezdték el építeni a Monostori erődöt?

A) 1807	B) 1837	C) 1850	D) 1871
---------	---------	---------	---------

5. Melyik részletben ismeresz a *Klapka-induló*ra?

A) „Föl-föl vitézek a csatára, A szent szabadság ol-talmára”	B) „Megjött a levél fe-kete pecséttel Megjött a muszka 100 000 emberrel”	C) „Huszár gyerek, hu-szár gyerek, szereti a táncot”	D) „Elhangzott a szó, zeng az induló Győztesek megint régi zászlaink”
---	--	--	---

6. Melyik római kori település emlékeit lehet felfedezni Komárom környékén?

A) Gorsium	B) Vindobona	C) Brigetio	D) Scarbantia
------------	--------------	-------------	---------------

7. Hogyan nevezik a Monostori erőd Dunát ellenőrző bástyáját?

A) Északi bástya	B) Öreg bástya	C) Nagy bástya	D) Dunai bástya
------------------	----------------	----------------	-----------------

8. Fennállása során hány ostromot kellett kiállnia a Monostori erődnek?

A) egyet sem	B) egyet (1848–49-es szabadságharc)	C) kettőt (1848–49-es szabadságharc, első világháború)	D) hármat (1848–49-es szabadságharc, első világháború, második világháború)
--------------	-------------------------------------	--	---

9. Melyik, az 1848–49-es szabadságharcot megjárt folyami hadihajó makettje látható az erődben?

A) Kossuth monitor	B) Mészáros hadigőzös	C) SMS Klapka	D) Ferdinánd gőzös
--------------------	-----------------------	---------------	--------------------

10. Melyik, az erődhez közeli összecsapásban sérült meg súlyosan Görgei Artúr?

A) Ácsi ütközet	B) Győri csata	C) Herkálypusztai ütközet	D) Szentpéteri csata
-----------------	----------------	---------------------------	----------------------

11. Mi volt az első komáromi Duna-híd neve?

A) Klapka híd	B) Erzsébet híd	C) Kossuth híd	D) Mária Valéria híd
---------------	-----------------	----------------	----------------------

12. A megszálló szovjet hadsereg mire használta a Monostori erődöt?

A) laktanyának	B) gyakorlótérnek	C) nem használta	D) lőszerraktárnak
----------------	-------------------	------------------	--------------------

13. Az erőd mellett található tengerészeti emlékműnek mi a magyar felirata?

A) „Azokért, akik a magyar ügyért a tengeren küzdöttek”	B) „Azokért a magyar tengerészekért, akik hazájukat szolgálták a vizeken!”	C) „Tengerre magyar!”	D) „A tengeren szenvedett és meghalt magyar tengerészek emlékére”
---	--	-----------------------	---

14. Mit kaptak Klapka György katonái, hogy szabadon távozhassanak az erődből?

A) obsitot	B) menlevelet	C) regulát	D) menórát
------------	---------------	------------	------------

15. Ki írta a *Klapka-induló* dallamát?

A) Erkel Ferenc	B) Liszt Ferenc	C) Egressy Béni	D) Bartók Béla
-----------------	-----------------	-----------------	----------------

16. Hogyan nevezik ma a Monostori erődöt?

A) „A magyar erőd”	B) „A láthatatlan erőd”	C) „A csendes erőd”	D) „A legnagyobb erőd”
--------------------	-------------------------	---------------------	------------------------

17. Milyen színű volt a 48-as magyar honvédek egyenruhájának atillája?

A) khaki zöld	B) sötétkék	C) csukaszürke	D) kávébarna
---------------	-------------	----------------	--------------

18. Hogyan hívják a „legnagyobb magyar huszárt”?

A) Miska	B) Jóska	C) Laci	D) Jancsi
----------	----------	---------	-----------

19. A komáromi erődrendszerhez tartozó Csillagerőd az alábbiak közül milyen emlékhely?

A) Soá emlékhely	B) Roma holokauszt emlékhely	C) A kommunista diktatúra áldozatainak emlékhelye	D) A magyarországi németek kitelepítésének emlékhelye
------------------	------------------------------	---	---

20. Az 1848–49-es szabadságharc leverése után kit neveztek ki a komáromi erődrendszer élére?

A) Simunich altábornagy	B) Haynau tábornagy	C) Windischgrätz tábornagy	D) Götz ezredes
-------------------------	---------------------	----------------------------	-----------------

21. A felsoroltak közül melyik királyunk született Komáromban?

A) III. András	B) V. László	C) II. Lipót	D) III. Károly
----------------	--------------	--------------	----------------

22. Melyik erőd nem része a komáromi erődrendszernek?

A) Monostori erőd	B) Igmándi erőd	C) Csillagerőd	D) Lépes erőd
-------------------	-----------------	----------------	---------------

23. Milyen emlékhelynek számít a Monostori erőd?

A) honi emlékhely	B) nemzeti emlékhely	C) Örökségünk emlék- hely	D) történelmi emlék- hely
-------------------	----------------------	------------------------------	------------------------------

24. Milyen múzeum nem található a Monostori erődben?

A) Kenyérmúzeum	B) Dunai hajó kiállítás	C) Koronamúzeum	D) Hadtörténeti kiállítás
-----------------	----------------------------	-----------------	------------------------------

25. A felsoroltak közül mit nevezünk „koffernek”?

A) Tüzérségi bakancs	B) Élelmiszer tárolá- sára szolgáló helyiség	C) Árokvédelmi olda- lazo védmű	D) Ellenaknák alagútját fúró célszerszám
-------------------------	--	------------------------------------	---

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy, a komáromi erődrendszerhez kapcsolódó történelmi eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: A feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek! Döntsük el, melyik csoport melyik eseményt kapja! Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőkép), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: feladatlap az eseményekkel és a szerepekkel.

A helyszínen: A csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat, a többiek kitalálják, melyik eseményről van szó.

Ellenőrzés: Mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történelmi hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

Pluszfeladat: Mémkészítés

Fakultatív feladat! A diákok egyénileg vagy csoportban mémet készítenek a komáromi erődrendszerhez kapcsolódóan.

Előkészület: nem szükséges, ezt a feladatot csak a helyszínen adjuk ki, ha van érdeklődés.

Segédanyag: feladatlap gondolatébresztőnek.

A helyszínen: Ezt a feladatot a helyzettől függően utólag, otthon is elvégezhetik a diákok.

Ellenőrzés: Az elkészült mémeket otthon, a következő tanórán mutatják be a diákok. A szóbeli értékelésnél az intelligenciát, a kreativitást és a humort vegyük figyelembe!

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. feladat

- a) Az Orosz Birodalom
- b) Haynau
- c) Klapka György
- d) lengyel

2. feladat

- a) BAC
- b) Klapka György
- c) Török Ignác
- d) Görgei Artúr

3. feladat

- a) Klapka György
- b) A világosi fegyverletétel
- c) az Őrség tagjai szabad elvonulást kaptak, menlevelet kaptak
- d) Haynau

5. Forrásjegyzék

Képek forrása:

https://erod.hu/wp-content/uploads/2020/04/SZE_U%CC%81jvezeto%CC%8B_va%CC%81rak-vite%CC%81zek-1.pdf

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f6/Anonymous - Ladislaus the Postumous.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f6/Anonymous_-_Ladislaus_the_Postumous.jpg)

https://erod.hu/wp-content/uploads/2020/04/SZE_U%CC%81jvezeto%CC%8B_va%CC%81rak-vite%CC%81zek-1.pdf

https://visitkomarno.eu/wp-content/uploads/2018/01/K%C5%91sz%C5%B1z_4.jpg

<https://www.arcanum.com/en/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/tabornokok-es-torzstisztek-az-184849-evi-szabadsagharcban-23DD/iii-eletrajzi-adatok-273C/tabornokok-2775/baro-majthenyi-istvan-2792/>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/34/T%C3%B6r%C3%B6k_Ign%C3%A1c_aradi_v%C3%A9rtan%C3%BA_t%C3%A1bornok.jpg

<https://magyarnemzet.hu/mozaik/2021/07/dontetlen-csata-komaromnal-1849-julius-2-an>

<https://i.szalas.hu/pois/4108/original/9044.jpg>

https://erod.hu/wp-content/uploads/2020/04/SZE_U%CC%81jvezeto%CC%8B_va%CC%81rak-vite%CC%81zek-1.pdf

https://erod.hu/wp-content/uploads/2020/04/SZE_U%CC%81jvezeto%CC%8B_va%CC%81rak-vite%CC%81zek-1.pdf

https://erod.hu/wp-content/uploads/2020/04/SZE_U%CC%81jvezeto%CC%8B_va%CC%81rak-vite%CC%81zek-1.pdf

<https://erod.hu/galeria/>

<https://erod.hu/galeria/>

Szövegforrás:

Hermann Róbert: Elszalasztott lehetőségek. *Rubicon*

6. Melléklet

Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

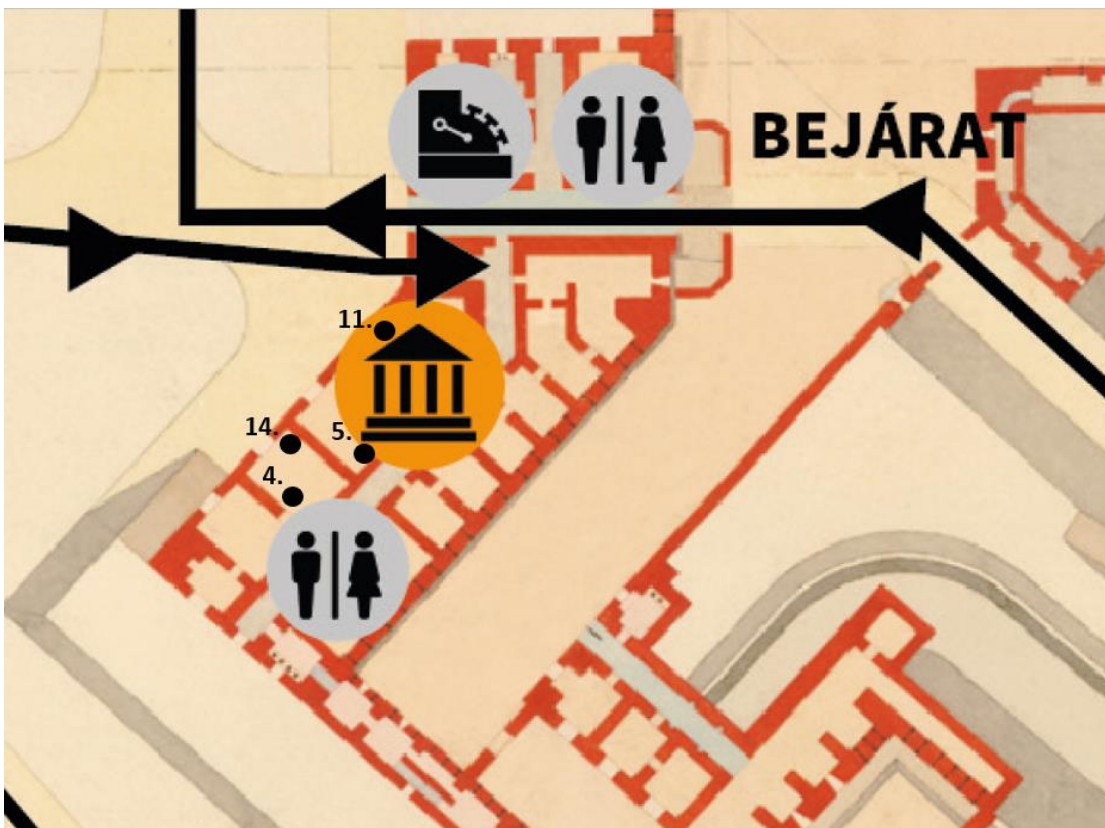
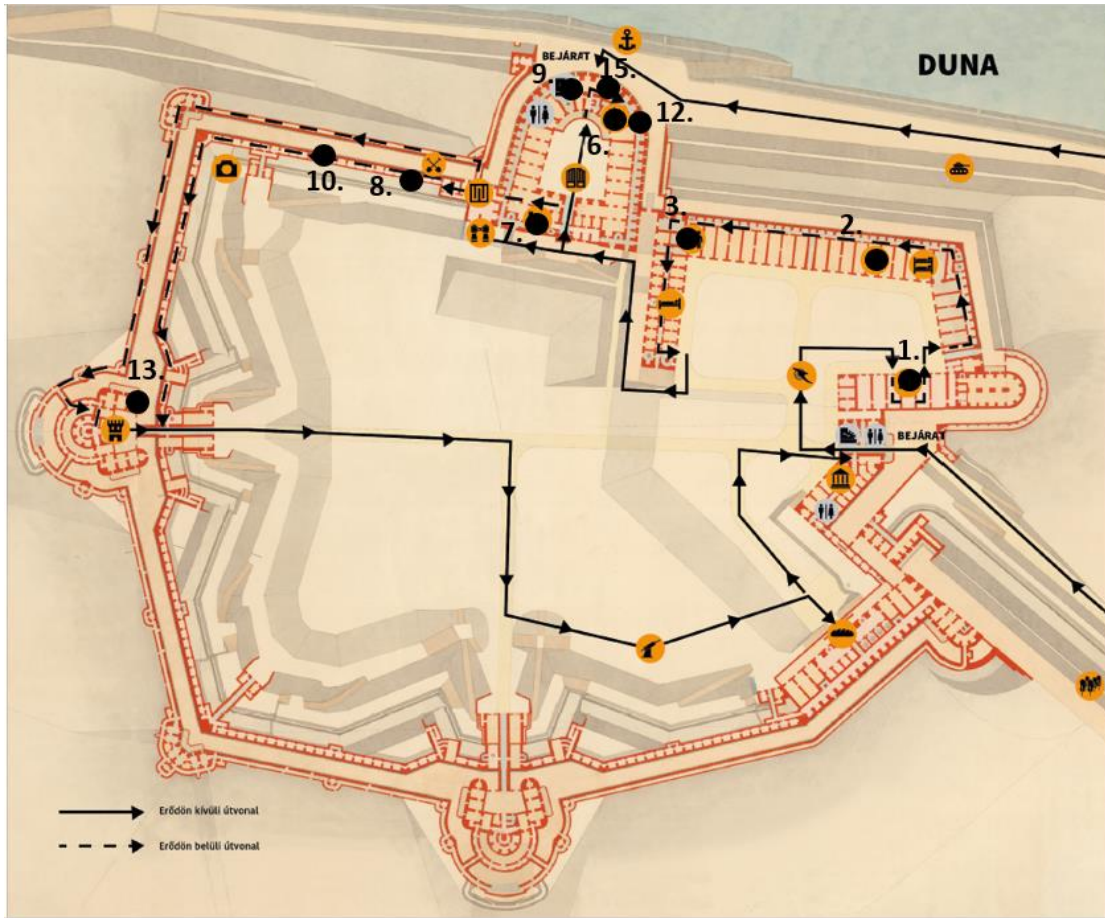
Fedezzétek fel a Monostori erődöt a térkép és a leírások segítségével!

- Alkossatok öt csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban az erődben, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált elemeket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!

Leírás	Szobor, műemlék vagy műtárgy neve	Sorszám a térképen
Európa legelső gőzüzemű folyami hadihajója		
Az erőd föld alatti járatainak neve		
Nem várt vendégek szállása...		
„Ahová még a király is gyalog jár”		
A huszárok „parkolója”		
Magyarország legnagyobb huszárja		
A „hatfontos”		
„három rövid, három hosszú, három rövid”		
Ferenc József mottója		
Rövid szúrófegyver a gyalogsági puska végén		
Oldalazó védmű, amivel az árkot védték		
Európa legnagyobb édesvízi hala		

Leírás	Szobor, műemlék vagy mű- tárgy neve	Sorszám a térképen
Jókai „Arany emberének” hajója		
A Duna hajóforgalma fölötti hatalom eszköze		
A 22. gyalogezred emlékei közt található kitüntetés		

Képes krónika

A) változat

Készítsetek kisfilmet a Monostori erőd legfőbb látványosságairól!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt, vagy éppen meséljete a benetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- Dunai bástya és a Duna-part: a bástya építésének célja
- A kazamaták az erődben: kialakításuk és működtetési elvük
- A monarchista barakk: hétköznapi élet egy békebeli erődben
- A szovjet barakk: hétköznapok a második világháború után
- A 48-as hadtörténeti kiállítás: 48-as emlékek Komáromból

B) változat

Készítsetek kisfilmet a Monostori erőd egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a benetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videókban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

1. csoport: A Dunai bástya és a Duna-part

- Milyen céllal épült a Dunai bástya?
- Mutassátok be a bástya szerkezetét! Milyen részekből áll? Hány szintes?
- Hogyan alakították ki a mellékhelyiséget a bástyában?
- Milyen célokat szolgál ma a bástya? Milyen kiállító terek találhatóak benne?

2. csoport: A kazamaták az erődben

- Milyen céllal készült a kazamatarendszer az erődben?
- Milyen funkciói voltak egy esetleges támadás során?
- Mit tehettek a kazamatákat védő katonák az aknákkal szemben?

3. csoport: A monarchista barakk

- Mikor épült fel a Monostori erőd? Melyik történelmi esemény indította el a legnagyobb építkezéseket Komáromban?
- Hogyan szállásolták el a kor katonáit? Milyen volt a ruházatuk és az alapvető fegyverzetük?

4. csoport: A szovjet barakk

- Milyen céllal érkeztek szovjet katonák a Monostori erőd területére és mikor?
- Hogyan szállásolták el a szovjet katonákat? Hogyan nézett ki az alapvető felszerelésük?
- Mutassátok be néhány filmrészlettel, hogy milyen nyomokat hagytak napjainkra az épületen!

5. csoport: A 48-as hadtörténeti kiállítás

- Mutassátok be a múzeumban található térképek segítségével a komáromi erődrendszer azon elemeit, amelyek már 1848-ban is léteztek!
- Néhány szóban mutassátok be az erőd korábbi parancsnokait, Majthényi Istvánt, Török Ignácot, illetve Klapka Györgyöt!
- Mutassátok be a korabeli egyenruhákon keresztül a 48-as honvédek ruházatát, valamint a múzeumban található fegyverek és makettek segítségével fegyverzetüket is!
- Magyarazzátok meg röviden, miért is volt jelentős Klapka György helytállása, mellyel szabad elvonulást nyert katonáinak!

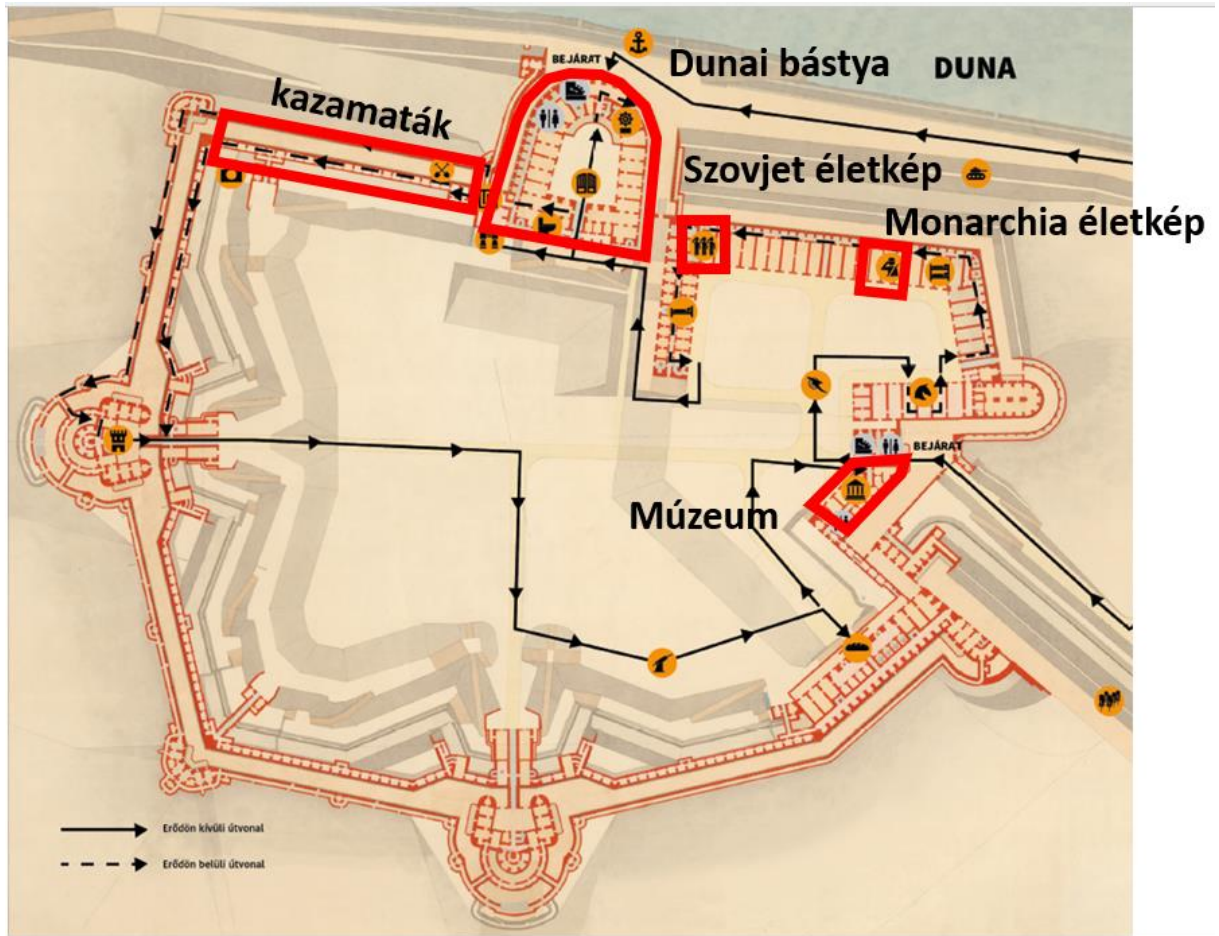
C) változat

Készítsetek a Monostori erőd legfőbb látványosságait bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken ti és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezzétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük rövid ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- Dunai bástya és a Duna-part
- A kazamaták az erődben
- A monarchista barakk
- A szovjet barakk
- A 48-as hadtörténeti kiállítás

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a téren látottakból! Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Mit jelent a Kőszűz alatt található latin felirat: „Nec arte nec marte”?

A) „Istenért és a hazáért”	B) „Sem erővel, sem csellel”	C) „Sem ésszel, sem fortélyal”	D) „Sem szépséggel, sem ármánnyal”
----------------------------	------------------------------	--------------------------------	------------------------------------

2. Hogy hívták a komáromi erődnek azt a parancsnokát, aki a szőllősi (világosi) fegyverletétel után is hősiiesen védte az erősséget?

A) Görgei Artúr	B) Kossuth Lajos	C) Klapka György	D) Perczel Mór
-----------------	------------------	------------------	----------------

3. Melyik két folyó találkozásánál épült fel az Öregvár?

A) Duna-Vág	B) Duna-Rába	C) Duna-Ipoly	D) Duna-Dráva
-------------	--------------	---------------	---------------

4. Melyik évben kezdték el építeni a Monostori erődöt?

A) 1807	B) 1837	C) 1850	D) 1871
---------	---------	---------	---------

5. Melyik részletben ismeresz a *Klapka-indulóra*?

A) „Föl-föl vitézek a csatára, A szent szabadság ol-talmára”	B) „Megjött a levél fe- kete pecséttel Megjött a muszka 100 000 emberrel”	C) „Huszár gyerek, hu- szár gyerek, szereti a táncot”	D) „Elhangzott a szó, zeng az induló Győztesek megint régi zászlaink”
---	--	---	--

6. Melyik római kori település emlékeit lehet felfedezni Komárom környékén?

A) Gorsium	B) Vindobona	C) Brigetio	D) Scarbantia
------------	--------------	-------------	---------------

7. Hogyan nevezik a Monostori erőd Dunát ellenőrző bástyáját?

A) Északi bástya	B) Öreg bástya	C) Nagy bástya	D) Dunai bástya
------------------	----------------	----------------	-----------------

8. Fennállása során hány ostromot kellett kiállnia a Monostori erődnek?

A) egyet sem	B) egyet (1848–49-es szabadságharc)	C) kettőt (1848–49-es szabadságharc, első világháború)	D) hármat (1848–49-es szabadságharc, első világháború, második világháború)
--------------	-------------------------------------	--	---

9. Melyik, az 1848–49-es szabadságharcot megjárt folyami hadihajó makettje látható az erődben?

A) Kossuth monitor	B) Mészáros hadigőzös	C) SMS Klapka	D) Ferdinánd gőzös
--------------------	-----------------------	---------------	--------------------

10. Melyik, az erődhez közeli összecsapásban sérült meg súlyosan Görgei Artúr?

A) Ácsi ütközet	B) Győri csata	C) Herkálypusztai ütközet	D) Szentpéteri csata
-----------------	----------------	---------------------------	----------------------

11. Mi volt az első komáromi Duna-híd neve?

A) Klapka híd	B) Erzsébet híd	C) Kossuth híd	D) Mária Valéria híd
---------------	-----------------	----------------	----------------------

12. A megszálló szovjet hadsereg mire használta a Monostori erődöt?

A) laktanyának	B) gyakorlótérnek	C) nem használta	D) lőszerraktárnak
----------------	-------------------	------------------	--------------------

13. Az erőd mellett található tengerészeti emlékműnek mi a magyar felirata?

A) „Azokért, akik a magyar ügyért a tengeren küzdöttek”	B) „Azokért a magyar tengerészekért, akik hazájukat szolgálták a vizeken!”	C) „Tengerre magyar!”	D) „A tengeren szenvedett és meghalt magyar tengerészek emlékére”
---	--	-----------------------	---

14. Mit kaptak Klapka György katonái, hogy szabadon távozhassanak az erődből?

A) obsitot	B) menlevelet	C) regulát	D) menórát
------------	---------------	------------	------------

15. Ki írta a *Klapka-induló* dallamát?

A) Erkel Ferenc	B) Liszt Ferenc	C) Egressy Béni	D) Bartók Béla
-----------------	-----------------	-----------------	----------------

16. Hogyan nevezik ma a Monostori erődöt?

A) „A magyar erőd”	B) „A láthatatlan erőd”	C) „A csendes erőd”	D) „A legnagyobb erőd”
--------------------	-------------------------	---------------------	------------------------

17. Milyen színű volt a 48-as magyar honvédek egyenruhájának atillája?

A) khaki zöld	B) sötétkék	C) csukaszürke	D) kávébarna
---------------	-------------	----------------	--------------

18. Hogyan hívják a „legnagyobb magyar huszárt”?

A) Miska	B) Jóska	C) Laci	D) Jancsi
----------	----------	---------	-----------

19. A komáromi erődrendszerhez tartozó Csillagerőd az alábbiak közül milyen emlékhely?

A) Soá emlékhely	B) Roma holokauszt emlékhely	C) A kommunista diktatúra áldozatainak emlékhelye	D) A magyarországi németek kitelepítésének emlékhelye
------------------	------------------------------	---	---

20. Az 1848–49-es szabadságharc leverése után kit neveztek ki a komáromi erődrendszer élére?

A) Simunich altábornagy	B) Haynau tábornagy	C) Windischgrätz tábornagy	D) Götz ezredes
-------------------------	---------------------	----------------------------	-----------------

21. A felsoroltak közül melyik királyunk született Komáromban?

A) III. András	B) V. László	C) II. Lipót	D) III. Károly
----------------	--------------	--------------	----------------

22. Melyik erőd nem része a komáromi erődrendszernek?

A) Monostori erőd	B) Igmándi erőd	C) Csillagerőd	D) Lépes erőd
-------------------	-----------------	----------------	---------------

23. Milyen emlékhelynek számít a Monostori erőd?

A) honi emlékhely	B) nemzeti emlékhely	C) Örökségünk emlék- hely	D) történelmi emlék- hely
-------------------	----------------------	------------------------------	------------------------------

24. Milyen múzeum nem található a Monostori erődben?

A) Kenyérmúzeum	B) Dunai hajó kiállítás	C) Koronamúzeum	D) Hadtörténeti kiállítás
-----------------	----------------------------	-----------------	------------------------------

25. A felsoroltak közül mit nevezünk „koffernek”?

A) Tüzérségi bakancs	B) Élelmiszer tárolá- sára szolgáló helyiség	C) Árokvédelmi olda- lazó védmű	D) Ellenaknák alagútját fúró célszerszám
-------------------------	--	------------------------------------	---

Drámapedagógia

1. csoport: A védelem megszervezése 1848-ban

Ebben a feladatban egy, a komáromi erődrendszerhez kapcsolódó fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegendőek, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítetek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A védelem megszervezése 1848-ban

A frissen hivatalába lépő magyar kormány az ország egyik legfontosabb erősségeként tekintett a komáromi erődrendszerre. Ennek eredményeként gyorsan megkezdődött a magyar honvédsereg felállítása és az erődrendszer feltöltése.

Az erődnek több feladata is volt. Egyrészt felügyelte a Dunán elhaladó hajókat, másrészt méretéből adódóan komoly ellenséges erők lekötésére volt képes. Ezt a feladatát a szabadságharc ideje alatt maximálisan be is töltötte. Az erőd feltöltése és a szükséges készletek felhalmozása komoly feladat elé állította Majthényi Istvánt, aki ezt igyekezett minél gyorsabban megtenni.

Szerepek

Majthényi István: A vár parancsnoka, aki összeállítja a szükséges készletek listáját az eredményes védekezéshez, azonban a császári csapatok támadása után fontolóra vette a vár feladását, ezért leváltották.

Török Ignác: A későbbi aradi vértanú egyike, akit a várvédelmi bizottmány nevez ki Majthényi helyett a vár élére. A kinevezése miatt előléptették tábornokká.

magyar katonák: A kiadott parancsokat hajtják végre. A különböző ellátmányokat pakolják a háttérben.

küldönc a támadás hírével: Érkezik a hírrel, hogy 1848 decemberében megindult a császári erők támadása nyugat felől.

2. csoport: Görgei sebesülése Herkálypusztánál

Ebben a feladatban a szabadságharc egyik döntő momentumát kell bemutatnotok!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttatás a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítenek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Görgei sebesülése Herkálypusztánál

A herkálypusztai ütközet az egyik legjelentősebb összecsapás volt Komárom falai alatt. A magyar erők célja a császári csapatok ostromzárának áttörése volt. Görgei itt szerette volna a magyar erőket összpontosítani, hogy megvívja a döntő csatát az osztrákokkal. Ez a terv azonban nem valósult meg, mert a főparancsnokság A Tisza–Maros közébe rendelte el az összpontosítást.

Szerepek

Görgei Artúr: Tábornok, hadseregparancsnok. Vörös kabátban/atillában biztatja katonáit, kezében fehér tollas kalapját lobogtatva. A támadás közben egy felrobbanó gránát szilánkja komoly fejsebet okoz nála.

huszárkíséret: A közelében haladó huszárok védelmezik a sérült tábornokot.

császári csapatok: Folyamatos nyomás alatt tartják a magyar erőket, de a nap végére eldöntetlen marad az ütközet.

Markusovszky Lajos: Orvos. Ő látja el a sérült tábornokot.

3. csoport: Klapka kitörése az erődéből

Ebben a feladatban egy fontos eseményt mutathattok be a komáromi erőd történetéből! Egy szerencsés hadizsákmánynak köszönhetően a védők megszerzik a körülzáró hadsereg hadrendjét.

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatások formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljártsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítenek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Klapka kitörése az erődéből

Klapka György vezénylete alatt 15 000 főnyi védősereg maradt az erődrendszerben. Egy szerencsés hadizsákmánnyal Klapka kezébe jutott a körülzáró sereg hadrendje. 1849. július 25-én ugyanis Kosztolányi ezredes kitört a várból, meglepte a tatai őrséget, és megszerezte az ott felhalmozott élelmiszert és a bécsi postakocsit, amivel a védők kezébe jutott nagymennyiségű pénz és a körülzáró sereg hadrendje. Ennek birtokában Klapka nagyarányú kitörést szervezett augusztus 3-án, melynek eredményeként a császáriak feladták a csallóközi állásokat, és visszavonultak Dunaszerdahely felé. Az ostromgyűrű szétzúzása után Klapka egészen Győrig vonult előre. A meginduló újoncozással 5000 katonával emelték a védő őrség számát. A hadműveleteket az augusztus 13-án bekövetkezett fegyverletétel miatt leállították.

Szerepek

Kosztolányi ezredes: A tatai rajtaütés során megszerzett információkat adja át a vár parancsnokának, Klapka Györgynek.

Klapka György: Klapka az új információk birtokában megszervezi az áttörést. A sikeres támadásnak köszönhetően Győrig vonul, ahol sikerül újabb katonákat toborozni.

magyar katonák: Követik Klapka utasításait.

császári katonák: A támadások miatt lassan és rendezetten vonulnak vissza.

újoncok: Győrből tömegével állnak Klapka seregébe.

4. csoport: Klapka tárgyalása az erőd átadásáról

Ebben a feladatban a komáromi erődrendszer történetéhez kapcsolódó egyik legfontosabb eseményt fogjátok eljátszani, az erőd átadását!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- A ti csoportotok különlegessége, hogy kettő, egymásra felelő eseményt kaptok. Próbáljátok meg a kettőt egyszerre, egymás mellé helyezve, egymás ellentéteiként bemutatni!
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljártsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítetek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Klapka tárgyalása az erőd átadásáról

A szabadságharc a szőlősi (világosi) fegyverletétellel 1849. augusztus 13-án véget ért. Komárom azonban továbbra sem adta meg magát, a Klapka által parancsnokolt komáromi erőd továbbra is kitartott. Az erődrendszer kialakítása és megfelelő felszereltsége miatt még további hónapokig képes lett volna az ellenállásra. Klapka ezt kihasználva próbálta meg elérni katonái számára a szabad elvonulást.

Szerepek

Klapka György: Tábornok, a vár parancsnoka. Legfőbb célja, hogy menlevelet szerezzen katonái számára a szabad elvonulásért. Ezt sikerül elérnie, és szeptember 27-én Haynau táborában megszületik a „hódolati megállapodás”.

Haynau: Tábornok, a császári erők főparancsnoka. Legfontosabb számára, hogy a komáromi erősség a császáriak kezére kerüljön, ezért hajlik a megállapodásra.

parlamenterek: A két hadvezér között közvetítenek.

magyar katonák: A tárgyalás után értesülnek a sikeres megállapodásról. Az egyezség jegyében a tisztek még kardjukat is megtarthatták. Van, aki már jelzi a többieknek, hogy emigrációba vonul, és követi a már ott tartózkodó vezérkar tisztjeit.

5. csoport: A Kőszűz

Ebben a feladatban a komáromi erődrendszer egy emblemikus szobrának anekdotáját adjátok elő.

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljártsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítetek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A Kőszűz

Az Öregvár egyik bástyáján található szobor a mai napig hirdeti a „Nec arte nec marte” felirattal, hogy az erődöt sem erővel, sem csellel nem sikerült elfoglalni. 1807-ben felkereste az erődöt I. Ferenc császár, aki a szobrot is megtekintette, amiről fel is jegyezte, hogy felirata azt hirdeti: a török korban nem sikerült a muszlimoknak elfoglalni az erősséget. Meg is jegyezte, hogy a szobor fügét mutat a törököknek.

Szerepek

I. Ferenc császár: Beszédében az anekdotát idézi fel a szobornál.

Kőszűz: Egy diák szoborként, kezében babékoszorút tartva mutat az uralkodó felé, alatta a latin felirattal: „Nec arte nec marte”.

tömeg: A császár visszaemlékezését hallgatja.

Pluszfeladat: Mémkészítés

A dramatikus előadások kiegészítéseként ajánljuk ezt a feladatot. Itt végre teljesen szabadon eresztétek a fantáziátokat!

- Dolgozhattok a már kialakult csoportokban, de bármilyen új felállásban is! Gondolatindítónak megkapjátok a drámajátékban szereplő öt történelmi esemény leírását.
- Készítsetek mémet bármilyen képanyag felhasználásával, amely valamelyik bemutatott történelmi eseményhez, vagy bármilyen más, a komáromi erődrendszerhez kapcsolódó eseményhez, épülethez, jelenséghez, fogalomhoz köthető!

1. A védelem megszervezése 1848-ban

A frissen hivatalába lépő magyar kormány az ország egyik legfontosabb erősségeként tekintett a komáromi erődrendszerre. Ennek eredményeként gyorsan megkezdődött a magyar honvédsereg felállítása és az erődrendszer feltöltése.

Az erődnek több feladata is volt. Egyrészt felügyelte a Dunán elhaladó hajókat, másrészt méretéből adódóan komoly ellenséges erők lekötésére volt képes. Ezt a feladatát a szabadságharc ideje alatt maximálisan be is töltötte. Az erőd feltöltése és a szükséges készletek felhalmozása komoly feladat elé állította Majthényi Istvánt, aki ezt igyekezett minél gyorsabban megtenni.

2. Görgei sebesülése Herkálypusztánál

A herkálypusztai ütközet az egyik legjelentősebb összecsapás volt Komárom falai alatt. A magyar erők célja a császári csapatok ostromzárának áttörése volt. Görgei itt szerette volna a magyar erőket összpontosítani, hogy megvívja a döntő csatát az osztrákokkal. Ez a terv azonban nem valósult meg, mert a főparancsnokság A Tisza–Maros közébe rendelte el az összpontosítást.

3. Klapka kitörése az erődből

Klapka György vezénylete alatt 15 000 főnyi védősereg maradt az erődrendszerben. Egy szerencsés hadizsákmánnyal Klapka kezébe jutott a körülzáró sereg hadrendje. 1849. július 25-én ugyanis Kosztolányi ezredes kitört a várból, meglepte a tatai őrséget, és megszerezte az ott felhalmozott élelmiszert és a bécsi postakocsit, amivel a védők kezébe jutott nagymennyiségű pénz és a körülzáró sereg hadrendje. Ennek birtokában Klapka nagyarányú kitörést szervezett augusztus 3-án, melynek eredményeként a császáriak feladták a csallóközi állásokat, és visszavonultak Dunaszerdahely felé. Az ostromgyűrű szétzúzása után Klapka egészen Győrig vonult előre. A meginduló újoncozással 5000 katonával emelték a védő őrség számát. A hadműveleteket az augusztus 13-án bekövetkezett fegyverletétel miatt leállították.

4. Klapka tárgyalása az erőd átadásáról

A szabadságharc a szőlősi (világosi) fegyverletétellel 1849. augusztus 13-án véget ért. Komárom azonban továbbra sem adta meg magát, a Klapka által parancsnokolt komáromi erőd továbbra is kitartott. Az erődrendszer kialakítása és megfelelő felszereltsége miatt még további hónapokig képes lett volna az ellenállásra. Klapka ezt kihasználva próbálta meg elérni katonái számára a szabad elvonulást.

5. A Kőszűz

Az Öregvár egyik bástyáján található szobor a mai napig hirdeti a „Nec arte nec marte” felirattal, hogy az erődöt sem erővel, sem csellel nem sikerült elfoglalni. 1807-ben felkereste az erődöt I. Ferenc császár, aki a szobrot is megtekintette, amiről fel is jegyezte, hogy felirata azt hirdeti: a török korban nem sikerült a muszlimoknak elfoglalni az erősséget. Meg is jegyezte, hogy a szobor fügét mutat a törököknek.

Tanórai utófeldolgozás

1. feladat

A feladat az 1848–49-es szabadságharccal kapcsolatos. Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

„A fő hadszíntéren Buda bevételét követően csak 1849. június közepén kezdődtek meg a hadműveletek (...), de nem volt mindegy, hogy a magyar hadsereg teljesen szétverve vagy valamifajta sikert produkálva, esetleg alkudozás után fejezi be a küzdelmet. Erre egy mód mutatkozott: az erők összpontosítása. (...) Az 1849. június 26-án összeült minisztertanácson Görgei javaslatára a következő haditervet fogadták el: mivel nincs lehetőség arra, hogy minden fronton támadjanak, illetve sikeresen védekezzenek, kétfelé kell osztani a csapatokat. Az egyik csoportosítást, a fősereget Komárom környékén kellene egyesíteni. (...) A másik csoportosítást a bácskai és bányási magyar erők, az erdélyi hadsereg és Kazinczy Lajos önálló hadosztálya alkotta volna. Ennek a Tisza mentén kellett volna állást foglalnia, Nagyvárad központtal. Feladata a Tisza-vonal védelme és a Bánság megtisztítása lett volna. A határozat tehát egy két központú koncentrációt irányzott elő. (...) 1849. június 29-én a minisztertanács felülbíráta a június 26-i döntést. Úgy döntött, feladja a komáromi összpontosítást, Görgei és Bem csapatait, illetve Wysocki seregét Szegedre rendeli, hogy ezáltal a Jellačić elleni operációk sikerét biztosítsa. Komáromban csak mintegy 15 000 főnyi helyőrséget kell hátrahagyni. A Dembińskitől származó haditerv értelmében a Kmety-hadosztályt Baján át a Délvidékre indították.” (Hermann Róbert: Elszalasztott lehetőségek. Rubicon)

a) Melyik nagyhatalom küldött közel 200 000 fős sereget a császári csapatok megsegítésére? (1 pont)

.....

b) Ki volt ekkor már az osztrák seregek főparancsnoka? (1 pont)

.....

c) Ki lett a 15 000 fős komáromi helyőrség parancsnoka? (1 pont)

.....

d) Az alábbi lehetőségek közül húzd alá, milyen származásúak a forrásban aláhúzással jelölt tábornokok!

szerb

lengyel

osztrák

horvát

orosz

2. feladat

A feladat az 1848–49-es forradalom és szabadságharc történetével kapcsolatos. Oldd meg a feladatokat a képek és ismereteid segítségével!

 <p>Török Ignác átveszi a parancsnokságot</p>	 <p>Majthényi István a komáromi erőrendszer feltöltésén munkálkodik</p>
A)	B)
 <p>Görgei Artúr vörös kabátban</p> <p>Than Mór: A herkálypusztai ütközet</p>	
C)	

a) Tedd időrendbe a képeket, a hozzájuk kapcsolódó események alapján! Írd a képek betűjelét a táblázatba! Kezdd a legkorábbival! (A helyes sorrend: 1 pont)

1.	2.	3.

b) Nevezd meg azt a személyt, akire a leírás vonatkozik! A térképvázlatokon szereplő személyek közül válassz! Keresztnevet is írd! (1 pont)

A tavaszi hadjárat után a komáromi erőd parancsnoka lett, melyet a világosi (szöllősi) fegyverletétel után is sikeresen megtartott a hatalmas túlerő ellenére. Az erődöt csak feltételekkel adta át a császári erőknek 1849 októberében.

.....

c) Melyik, képen látható személyre vonatkozik az alábbi állítás? (1 pont)

Kiváló hadmérnök, akit 1849. október 6-án Aradon kivégeztek. Utolsó szavai ezek voltak: „Nemsokára Isten legmagasabb ítélőszéke elé állok. Életem parányi súly csupán, de tudom, hogy mindig csak Őt szolgáltam.”

.....

d) Az alábbi személyek közül húzd alá azt, aki nem volt a komáromi erőd parancsnoka az 1848–49-es szabadságharc alatt! (1 pont)

Majthényi István

Török Ignác

Klapka György

Görgei Artúr

3. feladat

A feladat az 1848–49-es szabadságharccal kapcsolatos. Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

„Bajtársak! Keblem elfogul, mert utoljára szólok hozzátok, kikhez annyi öröm és szenvedés, annyi drága honfivéren nyert dicsőség, s kikhez egy szent kötelesség közös érzete fűzött elválaszthatatlanul. Egy szép, de küzdelemteljes pályára léptünk nemrég. A legmagasabb feláldozással törtünk a kitűzött cél felé. Megtettük, mit ember saját erejével tenni képes, s pirulás nélkül állhatunk Isten, és a világ színe elé. Ám a sors könyvében másképp volt megírva... És most lelépünk a pályáról, melyre oly sok szép reményeket hintett a közérzelem, s melyen elvérezhetünk ugyan, de vele a nemzet ügyének többé használni nem fogunk. Lelépünk a térről, mert a haza kívánja, melynek tovább is leend szüksége hű fiakra; lelépünk, mert szent tartozásaink vannak azon haza iránt, mely úgy lehet, fennmaradásunkban leli a jövő minden vigaszát. Maradjatok hát továbbra is támoszlopai! A feladatot, mely elöttetek áll, férfiasan s mindvégig következetesen teljesítsétek. Meghajlatok, mert kellett; az események törhetetlen hatalma előtt hajlatok meg (...) ez és a megmentett becsület adhat megnyugvást mindnyájatoknak. Vegyétek férfias, elszánt küzdelmeitekért a haza legforróbb köszönetét! Vegyétek egyszersmind szíves végbúcsúmat. Isten veletek!” (1849. október 3.)

a) Melyik tábornokunk nevéhez fűződik a forrásként szereplő napi parancs? (1 pont)

.....

b) Az alábbi események közül melyikre illik a legjobban az aláhúzott állítás? Húzd alá a megfelelőt!
(1 pont)

I. Buda visszavétele
III. A világosi fegyverletétel

II. A pákozdi csata
IV. A Habsburg-ház trónfosztása

c) Mivel sikerült megtartani a várvédők becsületét? Miben egyezett meg a vár parancsnoka a császáriakkal? (1 pont)

.....

d) Ki volt a császári erők főparancsnoka a napi parancs kiadásakor? (1 pont)

.....